

ΣΟΛΩΜΟΣ

Δέχτηκε επιδράσεις από την ιταλική ποίηση, δημοτικό τραγούδι, Κρητική ποίηση, ιδέες φιλελεύθερων κοινωνικών και πολιτικών κινήματων, ρομαντισμό και νεοκλασικισμό.
Θέματα ποίησης: ελευθερία, γλώσσα, ζωή, θάνατος, θρησκεία, φύση, έρωτας.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΠΟΛΙΟΡΚΗΜΕΝΟΙ

Οι Ελεύθεροι Πολιορκημένοι είναι ένα από τα σημαντικότερα ποιητικά έργα του Σολωμού που το δούλεψε πάνω από είκοσι χρόνια, χωρίς όμως να το τελειώσει. Η έμπνευση του οφείλεται στη δεύτερη πολιορκία του Μεσολογγίου, τον υπεράνθρωπο αγώνα των Ελλήνων, τη Μεγάλη Έξοδο και την άλωση. Το ιστορικό αυτό γεγονός έγινε σύμβολο της ελεύθερης και αδούλωτης ψυχής. Ο ποιητής δεν περιορίζει τη ματιά του στις ταλαιπωρίες και τον αγώνα των Ελλήνων για την κατάκτηση της ελευθερίας αλλά και τον αγώνα για την κατάκτηση της εσωτερικής ελευθερίας του ανθρώπου. Στην ψυχή των αγωνιστών συντελείται μια άνιση μάχη ενάντια στην πείνα, την ομορφιά της ανοιξιότικης φύσης, ενάντια στη ζωή που τους καλεί να μην την απαρνηθούν και στον έρωτα που τους παρασύρει.

Ο Σολωμός έγραψε τρία διαφορετικά σχέδια :

Α Σχέδιο 1829

Β Σχέδιο 1833-1844

Γ Σχέδιο 1844-1849

Το ποίημα εμφανίζεται με τέσσερις διαφορετικούς τίτλους α) Το Μεσολόγγι, β) Οι αδελφοποιτοί, γ) Το Χρέος δ) Ελεύθεροι Πολιορκημένοι.

Σχέδιο 1 Οι επιπτώσεις της πείνας στη μάνα και στο Σουλιώτη

Εικόνα της μάνας

Στον κάμπο του Μεσολογγίου επικρατεί νεκρική σιγή, ερημιά, σιωπή, ο θάνατος κυκλώνει αθόρυβα τους πολιορκημένους. Ο χαρούμενος ήχος από τη φωνή του πουλιού μπροστά στο πολύτιμο εύρημα της τροφής τονίζει την αντίθεση με τη μάνα που νιώθει αδύναμη να εξασφαλίσει την τροφή στο παιδί της. Η μάνα ζηλεύει, βρίσκεται σε αδιέξοδο και σιωπηλή περιμένει το μοιραίο. Η μάνα καλείται να ορθώσει το ψυχικό ανάστημα της να αντισταθεί στην πείνα, να αποδείξει την ανωτερότητα της. Είναι μια πάλη σώματος- ψυχής, ύλης – πνεύματος. Η μάνα έχει πρωταρχικό καθήκον τη φροντίδα των παιδιών, όμως βρίσκεται σε αδυναμία, δεν μπορεί να σώσει τα παιδιά της και αυτό τονίζει την τραγικότητα της.

Εικόνα Σουλιώτη

Ο γενναίος και χαρισματικός πολεμιστής έχει εξαντλήσει και τα τελευταία αποθέματα δύναμης, κλαίει απελπισμένα. Η πείνα κατάφερε να λυγίσει τη σιδερένια θέληση και αντοχή του. Το κλάμα του φανερώνει την πίκρα μπροστά στη σωματική του αδυναμία. Στο μονόλογο του απευθύνεται στο τουφέκι του, αχώριστο σύντροφο στη μάχη, η αδούλωτη ψυχή του κάμπτεται. Στην απόγνωση του Σουλιώτη έρχεται να προστεθεί η διαπίστωση ότι ο εχθρός το ξέρει.

Εκφραστικά μέσα

Εικόνα πόλης, μάνας, Σουλιώτη

Υπερβατό «άκρα του τάφου σιωπή»

Παρηγήσεις λ,ρ,μ στιχ. 2-3 . προσδίδουν μελωδικότητα

Συνεκδοχή «Αγαρηνός» αντί «Αγαρηνοί»

Προσωποποίηση «βασιλεύει», «έρμο τουφέκι»

Μεταφορά «τουφέκι σκοτεινό»

Αντίθεση στιχ.2

Σχέδιο 2

Εδώ παρουσιάζεται η φύση στην ομορφότερή της ώρα, την άνοιξη. Την άνοιξη όλα ανανεώνονται, η ομορφιά της φύσης κατακλύζει τα πάντα, ενώ παντού επικρατεί η εύθυμη διάθεση, η χαρά και το κέφι. Η ανοιξιότικη φύση προκαλεί με την ομορφιά της τους

εξουθενωμένους Μεσολογγίτες. Η φύση αναγεννιέται την άνοιξη και κάνει τους αγωνιστές να νιώθουν έντονη επιθυμία να συμμετάσχουν στο πανηγύρι της ζωής.

Μπροστά σ' αυτό το θαύμα της αναγέννησης της φύσης, η αγάπη των πολιορκημένων για τη ζωή γίνεται μεγαλύτερη, ενώ η ιδέα του θανάτου βαριά και ασήκωτη. Πολύ χαρακτηριστικά λέει ο ποιητής στο πεζό κείμενο των στοχασμών του που προηγείται: "Η ωραιότητα της φύσης, που τους περιτριγυρίζει, αυξάνει εις τους εχθρούς την ανυπομονησία να πάρουν τη χαριτωμένη γη, και εις τους πολιορκημένους τον πόνο ότι θα τη χάσουν". Η φύση λοιπόν, μ' αυτή την ανοιξιάτικη έκρηξη ομορφιάς της, γίνεται ένας "πειρασμός", μια πρόκληση που δελεάζει τους πολιορκημένους, καθώς τους καλεί στη ζωή. Είναι φυσικό οι πολιορκημένοι, που αισθάνονται το θάνατο πολύ κοντά τους, να απελπίζονται και να λυπούνται ακόμη περισσότερο, όταν βλέπουν γύρω τους τη φύση στολισμένη με όλες τις ομορφίες της, όπως είναι την άνοιξη. Διότι ο θάνατος σε μια τέτοια εποχή πολλαπλασιάζεται και είναι σαν να πεθαίνει ο άνθρωπος όχι μια αλλά χίλιες φορές. Έτσι, η ψυχή τρέμει και για μια στιγμή παρασύρεται από την ομορφιά και τη γλυκύτητα της ζωής, με κίνδυνο να ξεχάσει το χρέος προς την πατρίδα.

Στιχ. 1 Ο Απρίλης και ο Έρωτας συμβολίζουν την αναπαραγωγή και την αναγέννηση Η προσωποποίηση εκφράζει την καταλυτική επίδραση τους στη ψυχή των αγωνιστών

Στιχ.2 Ο ποιητής χρησιμοποιώντας β εν. πρόσωπο απευθύνεται στην ανάγκη των πολιορκημένων για ζωή, ενώ τονίζει συγχρόνως τη στρατιωτική δύναμη του εχθρού.

Στιχ.3-5 Τα στοιχεία του σύμπαντος, γη, θάλασσα, ουράνιο στερέωμα συμμετέχουν με τις γενεσιουργές δυνάμεις τους στο ξύπνημα της φύσης από τη χειμερία νάρκη. Αποδίδεται η αρμονική συνύπαρξη ζωικού και φυσικού στοιχείου.

Στιχ. 6-8 Η εικόνα της πεταλούδας που παίζει με τον ίσκιο της αντιπροσωπεί μια λιγότερο σύνθετη μορφή ζωής.

Στιχ.9 Μια υποτυπώδης μορφή ζωής απολαμβάνει την ομορφιά της φύσης

Στιχ.10 Αποτέλεσμα επίδρασης των προηγούμενων εικόνων. Ψυχική πληρότητα μπροστά στην πανδαισία της φύσης.

Στιχ.11 Τον ονειρικό τοπίο επιδρά και στα άψυχα, η νεκρή γη μεταμορφώνεται σε πηγή ζωής

Στιχ.12 Όλα υμνούν το μυστήριο της ζωής, η ζωή προβάλλεται ως υπέρτατο αγαθό.

Στιχ.13 Η φύση θέτει ηθικό δίλημμα στους αγωνιστές: να παραδώσουν τα όπλα και να ζήσουν ή να συνεχίσουν τον αγώνα τους με τίμημα το θάνατο, να επιτελέσουν το χρέος τους και να κατακτήσουν την ηθική ελευθερία, την ελευθερία της ψυχής. Ο θάνατος σε στιγμές που η ζωή αποδεικνύει την ομορφιά και τη δύναμη της, ισοδυναμεί με χίλιους θανάτους.

Εκφραστικά μέσα

Προσωποποίηση: στιχ.1,12

Υπερβολή στιχ.13

Εικόνες λυρικές, οπτικές, κινητικές, ακουστικές

Γλώσσα - Στιχουργική

Δημοτική, λιτότητα, πυκνότητα νοημάτων. Λέξεις προσεκτικά επιλεγμένες. Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος στίχος, ομοιοκαταληξία ζευγαρωτή.